

درب خانه امام رضا(ع) حتی در دوران ولایتعهدی به روی همه مردم باز بود

تمام سیره و سخنان امام رضا (ع) و میراث حدیثی حضرت و دیگر ائمه آینده‌ای برای اصلاح زندگی انسان و سعادت‌مندی بشر است.

تمام سیره و سخنان امام رضا (ع) و میراث حدیثی حضرت و دیگر ائمه آینده‌ای برای اصلاح زندگی انسان و سعادت‌مندی بشر است.

خبرگزاری مهر - گروه دین و اندیشه - عصمت علی آبادی: امروز یازدهم ذی القعدة سالروز میلاد با سعادت حضرت ثامن الائمه امام علی بن موسی الرضا علیه آلاف التحية و الثنا است. در عصر امام علی بن موسی الرضا علیه السلام به ویژه دوران امامت آن امام همام که از سال ۱۸۳ قمری تا سال ۲۰۳ قمری طول کشید، زمینه برای معرفی جایگاه اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام بهتر فراهم شد. حضرت ثامن الائمه (ع) چه در عصر پدر بزرگوارش امام کاظم علیه السلام و چه در این مدت بیست سال، گام‌هایی بلند در خدمت به امت اسلامی برداشت و اقداماتی انجام داد، که در معرفی اندیشه امامت و شناخت بهتر اسلام و قرآن، نقش بنیادی ایفا کرد. شخصیت معنوی و ملکوتی، فعالیت‌های علمی و تربیتی، تلاش‌های اجتماعی و اقدامات سیاسی حضرت رضا علیه السلام و احتمالاً فعالیت‌های نظامی و ایستگان حضرت در جای، جای کشور بزرگ اسلامی در عصر آن بزرگوار، هر کدام بخشی از تفکر توحیدی و ولایی را گسترش می‌داد.

به همین مناسبت با حجت الاسلام امیر علی حسنلو استاد حوزه و مدیر گروه تاریخ و سیره مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه‌های علمیه به گفتگو نشستیم که در ادامه حاصل آن را می‌خوانید:

*امام رضا (ع) چه توصیه‌هایی برای زندگی بهتر و سعادت‌مندانه داشتند؟

تمام سیره و سخنان امام رضا (ع) و میراث حدیثی حضرت و دیگر ائمه آینده‌ای برای اصلاح زندگی انسان و سعادت‌مندی بشر است. یکی از توصیه‌های امام رضا علیه السلام برای داشتن زندگی بهتر دعا کردن بسیار است. امام رضا علیه السلام به اصحابش مکرر توصیه می‌کرد از خدا درخواست کنند و به آنها می‌فرمود: به سلاح پیامبران متصل و متوسل شوید. همچنین توصیه به دعای مخفی داشتند امام رضا علیه السلام به اصحابش توصیه می‌کرد که دعاهای خود را مخفی کنند و می‌فرمود: مرد باید درخواست خود را به مولایش محرمانه بگوید تا کسی از آن باخبر نگردد. این شیوه به اجابت نزدیکتر است. و در جایی دیگر فرموده است: دعای مخفی یک بنده برابر با ۷۰ دعای آشکار است؛

درستی و صداقت از دیگر توصیه‌های حضرت برای رسیدن به زندگی بهتر است. برای مثال حضرت در نامه‌ای به عبدالعظیم حسنی که از حضرت در خواست نصیحت کرده بود توصیه‌هایی نمود که بسیار مهم است حضرت به ایشان فرمود اَبْلَغُ عَتَى أَوْلِيَانِي السَّلَامَ وَقُلْ لَهُمْ: أَنْ لَا يَجْعَلُوا لِلشَّيْطَانِ عَلَى أَنْفُسِهِمْ سَبِيلًا، وَمُرَّهْمَ بِالصَّدَقِ فِي الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ، وَمُرَّهْمَ بِالسَّكُوتِ وَتَرْكِ الْجِدَالِ فِيمَا لَا يَغْنِيهِمْ، وَإِقْبَالِ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ وَالْمُزَاوَرَةِ، فَإِنَّ ذَلِكَ قَرِيبَةٌ إِلَى. وَلَا يَشْغَلُوا أَنْفُسَهُمْ بِتَمْزِيقِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا، فَإِنَّ آيَةَ عَلَى نَفْسِي أَنَّهُ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ وَأَسْخَطَ وَلِيًّا مِنْ أَوْلِيَانِي دَعَا اللَّهَ لِيُعَذِّبَهُ فِي الدُّنْيَا أَشَدَّ الْعَذَابِ، وَكَانَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ. وَعَرَّفَهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لِمَحْسَنِهِمْ، وَتَجَاوَزَ عَنْ مَسِيئَتِهِمْ، إِلَّا مَنْ أَشْرَكَ بِهِ أَوْ آذَى وَلِيًّا مِنْ أَوْلِيَانِي أَوْ أَضْمَرَ لَهُ سُوءًا، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ لَهُ حَتَّى يَرْجِعَ عَنْهُ، فَإِنْ رَجَعَ وَإِلَّا تُرْعِ رُوحُ الْإِيمَانِ عَنْ قَلْبِهِ، وَخَرَجَ عَنْ وَلَايَتِي، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ فِي وَلَايَتِنَا، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ. «الاختصاص، شيخ مفيد، صفحه ۲۴۱».

لازم به تاکید است که صداقت به معنای راست گو بودن است. خدا و رسول (ص) و ائمه اطهار در قرآن کریم و فرمایشات بدان مکرر سفارش فرموده‌اند، راستگویی و درستکاری سفارشی است که در همه ادیان بوده است؛ از این رو، امام رضا علیه السلام یکی از مهمترین سفارشات را برای داشتن زندگی سعادت‌مندان راستگو بودن بیان می‌کند؛ آن حضرت همچون جد بزرگوارش امام باقر علیه السلام که فرمودند: «تَعَلَّمُوا الصَّدَقَ قَبْلَ الْحَدِيثِ؛ پیش از سخن، راستگویی را بیاموزید». ادا امانت از دیگر ویژگی‌هایی است که حضرت برای داشتن زندگی سعادت‌مندان توصیه می‌کنند. حضرت در این توصیه به این سلوک اخلاقی به عنوان یکی از اوصاف انبیا سفارش می‌نماید «وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ» که مؤمن باید امانت دارد باشد صاحب امانت چه مؤمن باشد چه فاسق چه مشرک انسان مؤمن نباید در امانت او خیانت کند؛ چنانکه رسول الله قبل از نبوت در میان مشرکین به امین بودن معروف بود و مشرکان اموال زیادی به حضرت سپرده بودند که پس از هجرت مخفیانه به علی (ع) سپرد تا آن امانات را به صاحبانشان بر گرداند.

یکی دیگر از سفارشات حضرت (ع) به عبدالعظیم حسنی توصیه به سکوت است؛ چنانکه این توصیه در سیره همه اولیای الهی

وجود داشته است؛ سکوت، میوه عقل بارور و خرد رهیافته به دین است. سکوت، دریچه حکمت را بر مؤمن می گشاید و او را از آفات فراوانی می رهند. همچنین ترک مجادله، پرهیز از اختلاف، آزار نرساندن، خیرخواهی و دوری از بدخواهی به همدیگر از جمله سفارشات امام رضا (ع) از جمله سفارشات حضرت به شمار می رود.

***ویژگی های اخلاقی برجسته ی امام چه بود؟**

نخست-فروتنی است، از ویژگی های بارز اخلاقی حضرت مهربانی شدید است ایشان در اوج مهربانی قرار داشت؛ این ویژگی حضرت برای همگان محسوس و ملموس بود؛ تواضع حضرت با وجود اینکه چشمه جوشان علم و دانش بود؛ اما تواضع و فروتنی حضرت را در هیچکس در عصر خود نمی توان یافت؛ از بارزترین نمادهای این ویژگی حضرت همسفره شدن حضرت با غلامان و خادمان و ارج نهادن و شخصیت دادن به آنها بود؛ این روش حضرت ضمن اینکه یک روش تربیتی بود از نمادهای برجسته فروتنی و تواضع بود که از شخصیت حضرت دیده می شد؛ در حالی که اعیان زمان حضرت اعم از خلفا و غیره هرگز غلامان و بردگان را در ردیف انسان نمی دانستند تا چه رسد به اینکه با آنان همسفره شوند.

از دیگر خصوصیات عبادت و تقوای امام رضا (ع) است. یکی از برجسته ترین فضائل امام رضا علیه السلام سرسپردگی وی به خداوند تبارک و تعالی و تمایلش به او بود. این فضیلت را می توان بوضوح در اعمال عبادی او که بر پایه خوف الهی و دین‌داری قرار دارد، در بخش مهمی از زندگی روحانیش مشاهده نمود. امام رضا علیه السلام خداترس ترین مردم عصر خود بود و مطیع ترین آنها نسبت به خدای تبارک و تعالی.

زهد و زیست ساده زیستی از دیگر ویژگی های اخلاقی برجسته ایشان بود. ایشان همانند جدش امیر مؤمنان (ع) زاهدترین فرد زمان خود بود و زندگی بسیار زاهدانه و زیستی ساده داشت؛ «محمد بن عباد» آن گاه که به بیان زهد و بی توجهی امام رضا علیه السلام به دنیا می پردازد، چنین گفته: امام رضا (ع) در فصل تابستان بر حصیر می نشست و زیرانداز زمستانی اش، پشمینه ای خشن و سخت بود و تن پوش او پشمینه ای بود و چون به میان جمع می رفت، لباسی آراسته و فاخر بر تن می کرد یک روز سفیان ثوری به دیدار امام علیه السلام آمد حضرت جامه ای از خز بر تن داشت، سفیان، آن جامه را برای امام علیه السلام نامناسب خوانده، به او گفت: «اگر تن پوشی ساده تر از این به تن می کردی بهتر بود، امام علیه السلام به نرمی، دستان سفیان را گرفته، درون آستین خود کرد. سفیان دریافت که امام علیه السلام زیر آن لباس فاخر، پشمینه پوشیده است، آن گاه امام علیه السلام فرمود: ای سفیان این جامه خز را برای خلق بر تن کرده، این پشمینه را برای خداوند پوشیده ام.

همچنین باز بودن درب خانه به روی همه مردم از ویژگی های حضرت به شمار می رفت. زمانی که امام علیه السلام به ولایتعهدی رسید از مظاهر قدرت دوری جسته، آن را هم سنگ پیشیزی نمی دانست و به هیچ اجتماع رسمی تمایل نشان نمی داد و از آن رویگردان بود و حتی از تجلیل مردم نسبت به پادشاهان و حاکمان، بیزاری می جست و آن را ناپسند می شمرد. همچنان درب منزل امام رضا به روی مشتاقان ایشان باز بود و به جز روزهایی خاص، روزانه ده ها تن، راه حل مشکلات خود را در منزل امام (ع) جستجو می کردند؛ مشکلات علمی و مشکلات فقرا و مستمندان را حضرت حل می نمودند چه در مدینه و چه در مرو و دوران ولایتعهدی؛ لذا مراجعات عموم مردم به حضرت فراوان بود چه مسلمانان و چه غیر مسلمانان درب خانه به روی همه باز بود و این رفتار حضرت مورد حسادت مامون شد و تصمیم گرفت رفت آمد به خانه حضرت محدود شود؛ لذا مأمورانی برای کنترل و منع مردم از مراجعه در اطراف محل سکونت حضرت گماشت.

***روش تربیتی ایشان در برخورد با فرزندان و پیروان چگونه بود؟**

امام رضا (ع) خود فرزندی داشت نمونه که هیچ بدیلی برآن آن وجود ندارد از نظر علم درایت، یگانه فرزند حضرت بود و جانشینش که در کودکی به امامت رسید؛ از نگاه دین تربیت اولاد قبل از تولد آغاز می شود؛ لذا سفارش اکید برای داشتن کسب حلال و داشتن خوراک حلال و زمینه های مشروع و بسترهای تربیتی در زندگی بسیار مهم است و تربیت فرزند از نگاه امام رضا (ع) قبل از تولد باید شروع شود حتی حضرت سفارشات دارند که چه غذاهایی مناسب است که بنده در کتاب «اصول پوشش و تغذیه در سبک زندگی امام رضا (ع) برخی از این فرامین حضرت را نوشته ام.

به چند نمونه از روش و سیره و سخن حضرت در تربیت فرزند می توان اشاره کرد که یکی از آنان انتخاب نام خوب است. امروزه در جامعه ما به نامگذاری ها زیاد توجه و اهمیت داده نمی شود متأسفانه برخی والدین برای فرزندان اسم هایی نامناسب و بد معنا انتخاب می کنند حتی اسم های حیوانات و اسم هایی که درشان مسلمان متمدن نیست.

این خود مرحله ای از تربیت است چرا که انتخاب نام خوب حرکتی است برای آغاز زندگی که او را با این نام مدام صدا خواهند زد اگر نام بد انتخاب شود نوعی تلقین بدی ها و اگر نام خوب باشد زمینه است برای تربیت نیک؛ اگرچه تمام تربیت در این مرحله

نیست امام تأثیر دارد. همچنین از دیگر توصیه های حضرت در زمینه فرزندان تغذیه از شیر مادر، آغاز تعلیم و آموزش با قرآن و آداب دینی، تربیت فرزندان به دوستی با مردم و مردمی بودن است.